

Babay József riportja:

Európa geológiai csodáinak feltárása
indult meg a budai Várban

Buda, május hó

Ha valakinek csodálatos keze van, mondjuk pompásan pergeti a klaviaturát, vagy remek szobrokat alkot, azt szokták mondani: be kellene aranyozni a kezét.

Perzonifikáljuk a hasonlatot, ha szabad: — az Alkotók s a Természet kezét is be kellene aranyozni, mindazért, amit Budapestben, Budapestről és Budapesten mivelt. Évről-évre örömmel réved rá a főváros lakossága, hogy micsoda kincsekkel telt város ez, arcán a természet megindító szépségei, történetében a mult olyan gazdagsága, akár Párisé, földjében letűnt világok kulturája, Óbudáján a rómaiak szétporladni is alig tudó építészete és most bukkan „napvilágra”

Hatvan óriásbarlang a budai házak alatt ...

A geológusok szerint, 25—30.000 évvel ezelőtt a magyar tenger itt vibrált, ahol ma a budai Vár szinesedik. Elvonult a tenger, kikélt az orom a víztömeg alól, vegetáció borította be, megszállta később az ember és lakni kezdte — barlangjait. A barlanglakók számára annak idején komfortos lakosztályokat jelenthettek ezek a hatalmas üregek, védelmet adtak, biztonságot nyújtottak. Az embert megelőzően meg — a rinoceroszoknak. (A várbeli előjáróság alatt lévő barlangokban rinocerosz-csontokat találtak.) Később azután, fantáziával is nehezen felmérhető idők elteltével, amikor a civilizáció megvédte az embert a földre épített lakásokban is, ezek a barlangok feledésbe mentek, a föld fölötti kulturának nem igen volt rájuk szüksége, bejárataik betömődtek, jelentőségüket elveszítették, néma és süket földalatti világá váltak s ha időközönként jutott is nekik szerep, ez csak átmeneti volt. A ma tudása és akaratereje az, amely megint felnyitja titkos lejárataikat és olyan jelentőségre emeli őket ugy tudományos, mint idegenforgalmi szempontból, amely páratlan erejű egész Európában.

A székesfőváros egyik tudós fötisztviseleje, Mottl János műszaki főfelügyelő észrevételei és kutatásai alapján Kadie' Oszkár dr. főgeológus átvizsgálta a Vár alatti, elfelejtett, több helyütt betemetett barlangokat. Mottl János egy fogoly olasz építész térképe nyomán, — ez az ember a török hódoltság idejében élt Budán, — kutatni kezdte a föld alatt rejlő barlangok helyét. Rendkívül energiával és évek lankadatlan szorgalmával csatlakoztatlanul megállapította, hogy az Uri-utca északi sarkában, az Országház-utca teljes hosszában és a Disztéren, helyesebben a területrészek alatt, 50—60 barlang tátong a föld mélyében, mintegy 14 méter mélységben. Geológiai kutatások során azután megállapítást nyert, hogy boltozatuk és falaik mésztufa-anyagok s páratlanul szépek, valóság-gal egyedülállóak. Hatvan sziklabarlang a föld mélyében, 30.000 esztendő messziségéből épségben ittmaradva, olyan geológiai csoda, amivel egyetlen Európai világváros sem dicsekedhet.

Méltóztassék csak felsétálni az Uri-utca, vagy a Disztéren s arra gondolni, hogy a lépés zaját csendben visszaverő aszfalt alatt, a föld mélyében óriás sziklabarlangok ásitóznak — magukba temetve misztikus multjukat, ugy-e, különös hangulatot ad? Hiszen szinte köztudomású, hogy a Vár alatti föld keresztül-kasul van furva alagutakkal. De ezeknek a sziklabarlangoknak a létezéséről időnkint nem igen tudott a világ s ha a főváros és az állam nem kezeli szűkkeblűen a feltárási munkálatok költségvetéseit, Európai szenzációkat tár ki magából a föld, amelynek sok más vonatkozású fontosságát Gömbös Gyula miniszterelnök is többször hangsúlyozta.

földalatti világának 25 évezred titkait őrző panorámája, amely ilyen szempontból Európa páratlan látványosságává emeli Budapestet.

Minden mai esettőségünk és szomorúságunk ellenére azt mondhatjuk, hogy ez a város szerencsés csillagzat alatt született. Azt szinte jólesően megszoktuk már, hogy az ittjáró idegenek rajongással beszéljenek Budapestről. Egy év múlva, 1936-ban már geológiai bámulni való lesz a Vár, helyesebben a Vár alatti világ. Nem tulszás, egy egész, roppant multat rejteget méhében a budai Vár földje, amely a tudomány szempontjából épp oly megcsodálni való, akár a szépség szemszögéből.

Összegezzük a dolgokat: az említett terület alatt vagy 60 sziklabarlang van. Hatvan kongó, remek képződésű óriásterem. E sziklabarlangok egytől-egyik, részint természetes, részint mesterséges folyosókkal kötődnek együvé. Anyaguk, alakjuk, elhelyeződésük, szépségük, multjuk és tudományos jelentőségük páratlan. Idegenforgalmi szempontból pedig annyit érnek, — mintha valamennyi színültig lenne megtöltve arannyal ...

Ahol a régi, jenesse d'oré
pezsgőt hűtötték

Mottl János műszaki főtanácsossal e földalatti világ tudásával és feltárójával és Gagyi Jenő dr. m. kir. külügyminiszteri osztálytanácsossal, aki ugyancsak alapos ismerője a Vár egész multjának föld alatt és föld felett, leereszkedtünk abba a barlang-labirintusba, amely már kulturállomássá vált. Az elsőkerületi előjáróság pincéi alá. Hatalmas gömbvillanykörték ontják szét a fényt. A pincék földje 4—6 méter mélységben van az épület alatt. Nyugatra haladunk. Óriási lépcsős száj tátong elénk, alattunk ásitanak a sziklabarlangok, halványan szűrődik fel belőlük a villany fehér fénye, tizenegy méter mélységbe ereszkedünk a lépcsőfokon ... Mintha bányák öblös, vajúrok csákányaitól kibontott termeibe érnénk, — elébünk tárul ez a komor, fenséges világ, amelyhez hasonlítható a világ egyetlen városának szíve alatt se él. Rózsák ezreit játssza a mésztufa barna teste, sötét színek pompája, megbonthatatlan csend, óriásbarlangok, konokul hallgatók, a „termeket” folyosók, vajúrok, alagutak kötik össze, két barlang sarkában kut, kristálytisza a vize. Jelátni a fenékre, redőzetlen, zavartalan nyugalom a színükön, cseppjeiben és mélységeikben, — olyan bohivék, hajlatok, 30.000 éves falak, a föld belső világának olyan misztikuma, hogy lehalkul az ember száján a szó ...

— Akaratlan arra gondolhatunk — mondja Mottl János —, hogy ezek a barlangtetők hogyan bírták el a följük épült roppant suly háztömböket. Ennek a magyarázata az, hogy a mésztufa alakjában lerakódott mészevegyület, amely 4—8 méter vastag, illetve mély, rendkívül szilárd. Teherbíróképessége óriási, hisz amint láthattuk, a pince-fundamentumot erre a kőzetre építették.

— Eddig, itt az előjáróság épülete és a Szentháromság-utca alatt, tizenegy sziklabarlangot tártunk fel. Most haladnánk az Uri-utca felé, de hát fogyóban a pénzünk. Ha a főváros és az állam kellő módon járul hozzá a feltárási munkálatok költségeihez, ezt a földalatti világot teljesen fel tudjuk tárni eredeti nagyságában, itt, ahol most járunk, berendezhetjük a Barlangkutató Társaság muzeumát s olyan látványossággá gyarapíthatjuk Budapestet, amelyet az egész

világ utazó. és tudóstársadalmi meg fog csodálni!

A sziklabarlangokból eltömött kúrtok futnak a föld felszine felé. És dohos lépcsők vezetnek le itt-ott a házak pincéiből. Eljuttunk a régi Ruszwurm-cukrászda kisebb barlangpincéjébe is, ahol, a mult század elején, a jeunesse d'oré számára hűtötte Ruszwurm atya a pezsgőt és a mámort csiholó édes italokat ...

— Itt van ni a fáklyák lángjából lerakódott korom — mutat Gagyi Jenő tanácsos a cseppkörtésák leveleire. Száz esztendővel ezelőtt bizony fáklyákkal erszkedtek le ebbe a hideg mélységbe. A korom odarakódott a kőhasadékok csipkái közé s ott maradt máig ...

Vidám kis kuvasz rohan előttünk, levakodott velünk. Egyszerre eltűnik. Keressük. Eltvedt szegény, gondolom, ebben a roppant labirintusban, ahol így, villanyfényben is nehéz a tájékozódás. A következő pillanatban azonban kénytelen vagyok önmagamkért aggodni. Fekete sötétség zuhan ránk ... Megtorpanunk. Kialudt a villany ...

Minden a fővárostól függ ...

Szerencsére volt velünk gyújtó. De még így is nehezen találtuk meg a pincébe felvezető lépcsőt. Micsoda vaksötétség uralt ott mindent, micsoda mélységes csend, hiába vártuk, hogy amilyen váratlanul kilobbant a fény, olyan váratlanul fel is ragyog, bolyongtunk barlangról-barlangra s végre felfogta a szem a lépcsőjáraton lezuhogó messzi fényt.

— Megigérte az Ibusz is — mondja Mottl János —, hogy hozzájárul a feltárási költségekhez. Hiszen éppen az Ibusz van itt érdekelve leginkább — idegenforgalmi szempontból. Ha fennakadás nélkül folytathatjuk a munkát, akkor jövőre ezt a barlang-városrészt meg lehetne nyitni a nagyközönség számára. Én remélem, hogy doigozhatunk és ugy a főváros, mint az állam igyekszik ezt a rendkívül nagyjelentőségű munkát bőkezűen továbbsegíteni. A külügyminisztérium előtt munkáscsapat dolgozik. Hétfő óta 16 méter mélységből hozzák fel a földet. Itt is feltárási munka folyik: a külügyminisztérium épülete alatt ugyancsak sziklabarlangok vannak. Ugyanilyen feltárási munkák folynak a belügyminisztérium és pénzügyminisztérium körletében is. Mottl főfelügyelő állapította meg éjszakai kalapálgatásokkal a hang alapján, hogy hol vannak a sziklabarlangokba vezető, betemetett aknák kúrtói.

— Ez az egész terület, amit Vár néven szoktunk emlegetni — magyarázza Gagyi Jenő —, helyesebben e terület alatt erre-arrá ágazó alagutak, titkos földalatti járatok futnak. Én magam is megjártam azt, amelybe az Országház-utca 31. számú ház pincéjéből 66 lépcsőn lehet lejutni s amely a Disztéren vezetett ki. A 90-es években itt lakott az Uri-utcaiban az akkori idők egyik kitiűző humoristája, Balázs Sándor. Felfedezte, hogy lakása alatt sziklabarlang húzódik meg. Csiperkegomba termelő-telepet létesített benne s időnként nagy gomba-lakomákat rendezett a hallgatag föld alatt. Tele van ez a terület ilyen titkos pincékkel, utakkal. Majláth országbíró három gyilkosa is egy ilyen titkos alaguton át menekült a Vízivárosba.

A feltárási munkák rendkívül jelentőségek. Higyjük, hogy a főváros nem lesz szűkkeblű és nem veti messzire a napot, amikor megnyílnak a Vár földalatti világa a csodákat és titkos szépségeket mindig megbecsülő Európa előtt.